

Podstawowe rodzaje licencji i formy ograniczeń

Freeware – określenie programu, którego można używać bezpłatnie i bez żadnych ograniczeń. Jego autor nie jest zainteresowany komercyjnym rozprowadzaniem swoich produktów, jednak jego prawa autorskie pozostają nadal w mocy. Nikt nie może, np. wprowadzać żadnych zmian w tych programach. Aplikacje te nie nakładają na użytkownika obowiązku rejestracji, mogą być jednak rozpowszechniane wyłącznie w niezmienionej formie. W niektórych programach status freeware dotyczy tylko użytkowników indywidualnych. W przypadku firm obowiązuje opłata licencyjna. Niektóre programy posiadają jeszcze dodatkowo rozbudowaną wersję **Pro**, za którą trzeba już zapłacić.

Public domain – oprogramowanie oddane darmowo do użytku ogółu, jako tzw. dobro publiczne. Dozwolona jest jego dalsza dystrybucja bez zgody autora.

Shareware – autorzy programów shareware'owych udostępniają bezpłatnie swoje dzieła do testów. Każdy przyszły nabywca, przed podjęciem decyzji o zakupie, może gruntownie sprawdzić w działaniu zazwyczaj w pełni funkcjonalną wersję. Część z tych programów ma jednak pewne ograniczenia, najczęściej jest to limitowany czas na testowanie aplikacji.

Licencja GNU GPL (*General Public Licence*). Zasady licencyjne określone przez konsorcjum Free Software Foundation. Jeżeli ktoś wprowadza do obiegu oprogramowanie zawierające jakąkolwiek część podlegającą licencji GPL, to musi udostępnić wraz z każdą dystrybucją binarną jej postać źródłową.

Jądro systemu Linux jest upowszechniane według praw Licencji GPL. System Linux nie jest oprogramowaniem będącym własnością ogółu. Prawa autorskie do kodu Linuksa należą do różnych autorów kodu. Jednakże Linux jest oprogramowaniem w wolnym obiegu w tym sensie, że jego użytkownikom wolno go kopiować, zmieniać i stosować w dowolny sposób oraz rozdawać własne kopie bez ograniczeń. Spowodowane jest to zakazem prywatyzacji produktów pochodnych systemu Linux. Ograniczenia tej licencji, wynikające z zasad licencji GPL, nie zakazują tworzenia ani sprzedawania wyłącznie binarnych dystrybucji oprogramowania, jeżeli tylko każdy, kto otrzymuje kopie binarne, będzie miał szansę uzyskania również kodu źródłowego za rozsądną opłatą dystrybucyjną.

Licencja grupowa (*Site licence*). Określa, że zakupiony program może być użytkowany w sieci lub innym zestawie komputerów (np. szkolna pracownia) w określonej ilości, tzn. może być instalowany tylko na określonej maksymalnej liczbie stanowisk. Podobną zasadą określone są programy sprzedawane z licencją sieciową (*Network licence*).

Licencja jedno stanowiskowa (*One-site licence*) – licencja uprawniająca użytkownika do zainstalowania nabytego oprogramowania tylko na jednym stanowisku komputerowym. Użytkownikowi nie wolno udostępniać takiego oprogramowania w sieci, ani używać na więcej niż jednym komputerze w tym samym czasie. Może natomiast sporządzić kopię zapasową oprogramowania.

Licencja na obszar – umowa między producentem oprogramowania a nabywcą, uprawniająca go do sporządzenia określonej liczby kopii zakupionego oprogramowania na swój własny użytek. Takie rozwiązanie jest czasem stosowane przez firmy korzystające z sieci lokalnych LAN, umożliwia bowiem wykorzystanie oprogramowania na wielu stanowiskach komputerowych przy mniejszych kosztach.

Formy ograniczeń

Trialware – program, który po zainstalowaniu jest w pełni sprawny i działają jego wszystkie komponenty, ale tylko przez określony czas od dnia jego zainstalowania w systemie (przeciętnie od 30 do 90 dni). Po tym okresie, o ile użytkownik nie wprowadzi zakupionego u producenta kodu, programu nie można uruchomić.

Demo – program, który po zainstalowaniu nie ma żadnych ograniczeń czasowych, ale za to część jego funkcji jest niedostępna, co pomniejsza jego wartość dla użytkownika. Zakupienie u producenta kodu rejestracyjnego odblokowuje niedostępne opcje, zmieniając program na w pełni użyteczny.

Spotyka się również programy, które po zainstalowaniu są w pełni sprawne i bez ograniczeń czasowych, ale za to z limitem możliwych uruchomień, przeciętnie nie więcej niż 100. Inne programy po zainstalowaniu mogą nie mieć żadnych ograniczeń czasowych, funkcyjnych ani uruchomieniowych, ale za to każdorazowo w czasie startu, jak i później w czasie pracy, samoczynnie wyświetlają komunikaty, przypominające o konieczności rejestracji programu. Są też wersje programu, który nie ma żadnych ograniczeń czasowych, funkcyjnych ani uruchomieniowych. Autor zwyczajnie, licząc na uczciwość użytkownika, oczekuje, że ten dostosuje się do regulaminu i we właściwym czasie zarejestruje program lub usunie go z systemu.

Adware – programy, za których użytkowanie się nie płaci. Producenci czerpią z nich zyski przez umieszczanie w nich reklam. Jeśli użytkownik jest zadowolony z efektu pracy autorów programu, może im się odwdzięczyć, klikając na reklamę sponsora. Większość autorów adware proponuje za niewielką opłatą także wersje bez reklam.

Postcardware – określenie pewnego statusu, pod jakim autor programu rozprowadza swoją aplikację. Wymaga on, aby użytkownik, który chce korzystać z programu wysłał do autora (tytułem zapłaty) kartę pocztową z opinią na temat programu.

Piractwo komputerowe to łamanie praw autorskich, nielegalne posługiwanie się programem komputerowym bez zgody autora lub producenta i bez uiszczenia odpowiedniej opłaty. Za piractwo komputerowe uważa się na przykład nielegalne kopiowanie programów, udostępnianie dyskietek koledze lub nieprawidłowe zarządzanie licencjami w dużych sieciach komputerowych. Piractwem jest również nielegalna produkcja dysków CD-ROM, kompilacje programów i handlowanie nimi na giełdach, korzystanie z programów nabytych nielegalnie. Kupując nielegalny program, musimy pamiętać, że piractwo komputerowe dotyczy nie tylko tych, którzy kopiują i rozprowadzają nielegalne oprogramowanie, ale również tych, którzy je kupują. Użytkownik, który wbrew przepisom obowiązującego prawa pobiera z Internetu pliki zawierające np. utwory muzyczne, obrazy, dokumenty, filmy, programy i udostępnia je innym użytkownikom w celu zarobkowym lub wykorzystuje niezgodnie z zapisami licencji – popełnia przestępstwo i może ponieść przewidziane prawem konsekwencje.

Odpowiedzialność za tego typu czyny przewiduje art. 278 § 1 kodeksu karnego, który mówi: *Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. A w odniesieniu do programu komputerowego § 2 tegoż art. stwierdza: Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.*